# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIEGBERT ALBER

της 19ης Νοεμβρίου 1998 *

## Α — Εισαγωγή

1. Στην παρούσα διαδικασία λόγω παραβάσεως η Επιτροπή προσάπτει στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ότι παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 94/46/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 1994, για τροποποίηση των οδηγιών 88/301/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες [1]. Το Λουξεμβούργο, κατά την άποψη της Επιτροπής, δεν εξέδωσε όλες τις απαραίτητες, για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ή τουλάχιστον δεν τις γνωστοποίησε στην Επιτροπή.

2. Η οδηγία αυτή έχει ως κύριο στόχο την εναρμόνιση και απελευθέρωση της αγοράς δορυφορικού εξοπλισμού και παροχής υπηρεσιών μέσω δορυφόρου. Η οδηγία υποχρεώνει, κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη να καταργήσουν τα υφιστάμενα αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα επιχειρήσεων στον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών και να χορηγήσουν σε όλες τις επιχειρήσεις το δικαίωμα να παρέχουν υπηρεσίες τηλεπικοινωνίας. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται επίσης να καθορίσουν τις λεπτομερείς διαδικασίες χορηγήσεως αδειών και δηλώσεως για την εκμετάλλευση επίγειων δορυφορικών σταθμών, ιδίως δε τις διαδικασίες σχετικά με τη χορήγηση αδειών εκμεταλλεύσεως και συχνοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του σχετικού κόστους. Αυτό ακριβώς παρέλειψε να πράξει το Λουξεμβούργο εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, με αποτέλεσμα να υποχρεωθεί η Επιτροπή να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

## Β — Τα πραγματικά περιστατικά

3. Σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας «τα κράτη μέλη παρέχουν στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, τις πληροφορίες που θα επιτρέψουν στην Επιτροπή να διαπιστώσει ότι τηρούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 και 2 της παρούσας οδηγίας». Η οδηγία τέθηκε σε ισχύ στις 8 Νοεμβρίου 1994 [2], με αποτέλεσμα η προθεσμία για τη γνωστοποίηση των ληφθέντων μέτρων να έχει λήξει στις 8 Αυγούστου 1995.

4. Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν έλαβε από την Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου γνωστοποίηση των ληφθέντων μέτρων, της ζήτησε, με επιστολή της 27ης Οκτωβρίου 1995, να

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

1 — ΕΕ L 268, σ. 15.

2 — Βλ. άρθρο 5 της οδηγίας.

διατυπώσει τις παρατηρήσεις της σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης ΕΚ.

5. Απαντώντας στο έγγραφο οχλήσεως, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου ενημέρωσε, με επιστολή της 20ής Δεκεμβρίου 1995, την Επιτροπή σχετικά με σχέδιο νόμου περί των τηλεπικοινωνιών, το οποίο επρόκειτο να ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, την κατάργηση ειδικών και αποκλειστικών δικαιωμάτων και τη διαδικασία χορηγήσεως αδειών. Στη συνέχεια, με επιστολή της 27ης Μαΐου 1997, το Λουξεμβούργο, αναφερόμενο στη μεταφορά μεταξύ άλλων της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο, κοινοποίησε το κανονιστικό διάταγμα του Μεγάλου Δούκα, της 25ης Απριλίου 1997, περί καθορισμού των ελάχιστων όρων της συγγραφής υποχρεώσεων για την εγκατάσταση και λειτουργία των δικτύων GSM [3] και GSM/DCS 1800.

6. Κατά την άποψη όμως της Επιτροπής, το διάταγμα αυτό δεν αφορούσε τις δορυφορικές επικοινωνίες, αλλά μόνον τους επίγειους κινητούς σταθμούς.

7. Τελικώς, στις 7 Ιουλίου 1997, η Επιτροπή απηύθυνε στην Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου αιτιολογημένη γνώμη. Με αυτή διατύπωσε την αιτίαση ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου παρέβη την υποχρέωσή του για ορθή μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο. Η Επιτροπή κάλεσε την Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου να λάβει τα απαραίτητα μέτρα συμμορφώσεώς του προς την αιτιολογημένη γνώμη εντός δύο μηνών από της κοινοποιήσεώς της.

8. Με επιστολή της 14ης Ιουλίου 1997, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, αναφερόμενη στη μεταφορά, μεταξύ άλλων, της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο, κοινοποίησε εκ νέου στην Επιτροπή το διάταγμα του Μεγάλου Δούκα της 25ης Απριλίου 1997 και τον νόμο της 21ης Μαρτίου 1997 περί τηλεπικοινωνιών. Όσον αφορά τα έγγραφα που προσκόμισε το Λουξεμβούργο, η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτά δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο. Αφενός, το διάταγμα της 25ης Απριλίου 1997 δεν εφαρμόζεται στις δορυφορικές επικοινωνίες [4], αφετέρου, ο νόμος της 21ης Μαρτίου 1997 χρειάζεται συμπλήρωση με εκτελεστικές διατάξεις όσον αφορά τα κριτήρια και τη διαδικασία χορηγήσεως αδειών για την παροχή δορυφορικών υπηρεσιών.

9. Ανεπισήμως, διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή και άλλα έγγραφα στις 28 και 30 Ιουλίου 1997. Επρόκειτο κατ' αρχάς για δύο σχέδια διαταγμάτων σχετικά με τους όρους συγγραφής υποχρεώσεων για την εγκατάσταση και λειτουργία σταθερών δικτύων τηλεπικοινωνιών, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχεία a και b, του νόμου της 21ης Μαρτίου 1997. Επισήμως, τα σχέδια αυτά κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή στις 8 Σεπτεμβρίου 1997 ως μέτρα για τη μεταφορά των οδηγιών 92/44/ΕΚ, 95/62/ΕΚ, 97/13/ΕΚ και 97/33/ΕΚ στο εσωτερικό δίκαιο. Τα δύο διατάγματα εκδόθηκαν στις 22 Δεκεμβρίου

3 — Global System for Mobile Communications (GSM).

4 — Δεδομένου ότι η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου δεν επικαλείται πλέον, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, το διάταγμα αυτό, περιττεύει η περαιτέρω εξέτασή του.

1997 και τελικώς δημοσιεύθηκαν στις 29 Δεκεμβρίου 1997 στη *Mémorial, Journal officiel du grand-duché de Luxembourg* (Επίσημη Εφημερίδα του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου). Στο ερώτημά της, κατά πόσον το πεδίο εφαρμογής των διαταγμάτων αυτών εκτείνεται και στις δορυφορικές υπηρεσίες, η Επιτροπή δεν έλαβε, κατά τους ισχυρισμούς της, απάντηση.

10. Εξάλλου, διαβιβάστηκε ανεπισήμως στην Επιτροπή ένα ακόμη διάταγμα, και συγκεκριμένα το διάταγμα του Μεγάλου Δούκα, της 23ης Απριλίου 1997, σχετικά με τερματικούς εξοπλισμούς τηλεπικοινωνιών και επίγειους δορυφορικούς σταθμούς, συμπεριλαμβανομένης της αμοιβαίας αναγνωρίσεως της καταλληλότητάς τους. Το διάταγμα όμως αυτό μεταφέρει μόνον — κατά την άποψη της Επιτροπής — το άρθρο 1 της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο και, εκτός αυτού, ουδέποτε της κοινοποιήθηκε επισήμως.

11. Η Επιτροπή καταλήγει συνεπώς στο συμπέρασμα ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου δεν μετέφερε πλήρως την οδηγία 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο και, σε κάθε περίπτωση, δεν κοινοποίησε στην Επιτροπή τα ληφθέντα μέτρα μεταφοράς. Τα μέτρα είτε αφορούσαν τμήματα μόνον της οδηγίας είτε απαιτούσαν περαιτέρω εκτελεστικές διατάξεις, που όμως δεν θεσπίστηκαν και δεν κοινοποιήθηκαν.

12. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή άσκησε προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου ζητώντας,

— να αναγνωριστεί ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, παραλείποντας να θεσπίσει όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμμορφωθεί προς την οδηγία 94/46/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 1994, για τροποποίηση των οδηγιών 88/301/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την εν λόγω οδηγία.

— να καταδικαστεί το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου στα δικαστικά έξοδα.

13. Στο υπόμνημά του αντικρούσεως το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου υποστηρίζει ότι η οδηγία 94/46 μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο, όσον αφορά την κατάργηση των αποκλειστικών ή ειδικών δικαιωμάτων στις δορυφορικές επικοινωνίες, με τον νόμο της 21ης Μαρτίου 1997. Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται και στις δορυφορικές επικοινωνίες, διότι αναφέρεται γενικώς στις τηλεπικοινωνίες. Για την παροχή δορυφορικών υπηρεσιών απαιτείται βέβαια άδεια, η οποία όμως χορηγείται σχεδόν αυτομάτως, δεδομένου ότι αρκεί μια απλή δήλωση. Η χρήση των συχνοτήτων υπόκειται μεν σε μια γενική άδεια, είναι όμως απαραίτητο για να ληφθούν υπόψη οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες ώστε να εξασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία των παρεχομένων δορυφορικών υπηρεσιών. Πρόκειται

για απλή τυπική διατύπωση. Εκτός αυτού, ο νόμος της 10ης Απριλίου 1997 μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο τις συμφωνίες που συνήφθησαν στο πλαίσιο της Intelsat [5]. Όσον αφορά τη συμφωνία της Eutelsat [6], έχει ήδη κατατεθεί σχετικό νομοσχέδιο.

14. Όσον αφορά τους τερματικούς εξοπλισμούς τηλεπικοινωνιών και τους επίγειους δορυφορικούς σταθμούς, καθώς και την αμοιβαία αναγνώριση της καταλληλότητάς τους, οι όροι αυτοί μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο με το διάταγμα του Μεγάλου Δούκα της 23ης Απριλίου 1997.

15. Για τους λόγους αυτούς, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ζητεί:

— να απορριφθεί η προσφυγή·

— να καταδικαστεί η προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

16. Διατυπώνοντας τη γνώμη μου επί της υποθέσεως, θα εξετάσω, εφόσον απαιτείται, τους περαιτέρω ισχυρισμούς των διαδίκων.

## Γ — Η γνώμη μου επί της υποθέσεως

17. Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αμφισβητεί την παράβαση που του προσάπτει η Επιτροπή. Κατά την άποψή του, η οδηγία μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο, όσον αφορά την κατάργηση των αποκλειστικών και ειδικών δικαιωμάτων με τον νόμο της 21ης Μαρτίου 1997, και όσον αφορά τους τερματικούς εξοπλισμούς τηλεπικοινωνιών και τους επίγειους δορυφορικούς σταθμούς με το διάταγμα του Μεγάλου Δούκα της 23ης Απριλίου 1997.

18. Ο σκοπός της οδηγίας 94/46 είναι να δημιουργήσει το απαραίτητο νομικό πλαίσιο για την κατάργηση όλων των εμποδίων και την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων στον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών και να συμβάλει έτσι στην εναρμόνιση και απελευθέρωση της αγοράς δορυφορικών υπηρεσιών και εξοπλισμού με την κατάργηση των αποκλειστικών και ειδικών δικαιωμάτων στον τομέα αυτό που εμποδίζουν την απελευθέρωση. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να εξασφαλιστεί σε όλες τις επιχειρήσεις το δικαίωμα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών [7]. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καταργήσουν όλα τα αποκλειστικά και

5 — Διεθνής οργάνωση δορυφορικών τηλεπικοινωνιών (Intelsat).

6 — Ευρωπαϊκή οργάνωση δορυφορικών τηλεπικοινωνιών (Eutelsat).

7 — Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', τελευταίο εδάφιο, της οδηγίας.

ειδικά δικαιώματα που συνιστούν εμπόδιο στον σκοπό αυτό.

19. Εκτός αυτού, τα κράτη μέλη οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', να κοινοποιούν «(...) τα κριτήρια βάσει των οποίων χορηγούνται οι άδειες, καθώς επίσης και τους όρους οι οποίοι συνδέονται με τις άδειες αυτές και τις διαδικασίες δηλώσεως για τη λειτουργία επίγειων σταθμών μεταδόσεως (...)».

20. Για την παρούσα υπόθεση αυτό σημαίνει ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ήταν υποχρεωμένο, στο πλαίσιο της πλήρους μεταφοράς της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο, να λάβει μέτρα που να καθιστούν δυνατή και να εξασφαλίζουν την οργάνωση και εκμετάλλευση δορυφορικών υπηρεσιών. Εκτός αυτού, έπρεπε να εκδοθούν κατάλληλες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που να ρυθμίζουν τη διαδικασία λήψεως αδείας εκμεταλλεύσεως δορυφορικών υπηρεσιών. Θα έπρεπε να περιλαμβάνονται ιδίως οι διαδικασίες για τη λήψη μιας τέτοιας αδείας, οι όροι για τη χορήγηση συχνοτήτων και αδειών και τα σχετικά τέλη και έξοδα.

21. Και η Επιτροπή επισημαίνει ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου ήταν υποχρεωμένο να δημιουργήσει ένα νομικό πλαίσιο που να περιγράφει συγκεκριμένα τη διαδικασία από τη δήλωση μέχρι τη χορήγηση των αδειών και των συχνοτήτων.

22. Σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του νόμου της 21ης Μαρτίου 1997, η διαδικασία της δηλώσεως καθορίζεται από τον αρμόδιο υπουργό. Το σχετικό κόστος για την επιχείρηση δορυφορικών επικοινωνιών επρόκειτο να καθοριστεί με διάταγμα του Μεγάλου Δούκα, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 4, του νόμου της 21ης Μαρτίου 1997. Ορθά όμως η Επιτροπή επισημαίνει ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί ή δημοσιευθεί καμία από τις ρυθμίσεις αυτές.

23. Όσον αφορά τη χορήγηση και χρήση συχνοτήτων, τα άρθρα 29 επ. του νόμου του Λουξεμβούργου της 21ης Μαρτίου 1997 προβλέπουν τους γενικούς όρους και αρχές που εφαρμόζονται στη διαδικασία αυτή. Οι περαιτέρω λεπτομέρειες της διαδικασίας χορηγήσεως συχνοτήτων και το σχετικό κόστος για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση επρόκειτο να ρυθμιστούν αναλυτικά από τον υπουργό ή με διατάγματα του Μεγάλου Δούκα.

24. Η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου επισημαίνει ότι απαιτείται βέβαια άδεια για την οργάνωση και εκμετάλλευση δορυφορικών επικοινωνιών, η άδεια όμως αυτή χορηγείται σχεδόν αυτομάτως και συγκεκριμένα αρκεί μια απλή γνωστοποίηση προς τις αρμόδιες αρχές. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της διαδικασίας χορηγήσεως συχνοτήτων και αδειών λαμβάνει χώρα συντονισμός των επιχειρήσεων εκμεταλλεύσεως, ώστε να εξασφαλίζεται η παράλληλη λειτουργία των υπηρεσιών επικοινωνίας. Αντίστοιχα, και τα άρθρα 29 επ. του νόμου της 21ης Μαρτίου 1997 προβλέπουν επίσης ότι οι διαδικασίες αυτές απαιτούν την έκδοση περαιτέρω εκτελεστικών διατάξεων.

25. Για τη μεταφορά της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο θα έπρεπε να είχαν εκδοθεί οι αναφερόμενες στον νόμο της 21ης Μαρτίου 1997 περαιτέρω εκτελεστικές διατάξεις και να είχαν κοινοποιηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', στην Επιτροπή, πράγμα που όμως δεν έγινε.

26. Η Επιτροπή διατυπώνει περαιτέρω την αιτίαση ότι οι επίδικες ρυθμίσεις του Λουξεμβούργου αφορούν — τουλάχιστον κατά το γράμμα τους — μόνον τις υπηρεσίες δορυφορικών επικοινωνιών και όχι και τις υπηρεσίες δορυφορικού δικτύου, όπως προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο iv, περίπτωση 2. Δεδομένου ότι ο νόμος της 21ης Μαρτίου 1997 αναφέρεται γενικά στην εκμετάλλευση τηλεπικοινωνιακών δικτύων και επίσης και τα διατάγματα του Μεγάλου Δούκα που εκδόθηκαν βάσει του νόμου αυτού και αφορούν τους όρους της συγγραφής υποχρεώσεων χρησιμοποιούν μόνον τη γενική έννοια της τηλεπικοινωνίας, δεν αποκλείεται, κατά την άποψη της Επιτροπής, η δυνατότητα να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους και οι υπηρεσίες δορυφορικού δικτύου· κάτι τέτοιο όμως δεν προκύπτει ρητώς από το γράμμα των σχετικών διατάξεων. Η Επιτροπή έθεσε επανειλημμένως στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου το ερώτημα αυτό, ουδέποτε όμως έλαβε απάντηση.

27. Κατ' αρχάς, πρέπει για άλλη μια φορά να επισημανθεί ότι το προαναφερθέν διάταγμα του Μεγάλου Δούκα, της 22ας Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τον καθορισμό των όρων της συγγραφής υποχρεώσεων, δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στα πλαίσια της μεταφοράς της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο.

28. Αν γίνει δεκτό, όπως ορθά υποστήριξε η Επιτροπή, ότι για την οργάνωση και εκμετάλλευση δορυφορικού δικτύου απαιτείται η λήψη αδείας, πρέπει σε κάθε περίπτωση να διαπιστωθεί ότι δεν εκδόθηκαν τα απαραίτητα, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 2, και το άρθρο 65 του νόμου της 21ης Μαρτίου 1997, διατάγματα για τη λεπτομερέστερη ρύθμιση της διαδικασίας χορηγήσεως αδειών.

29. Από τα προηγηθέντα προκύπτει ότι, με τον νόμο της 21ης Μαρτίου 1997, ρυθμίστηκαν βέβαια οι γενικοί όροι και κανόνες σχετικά με την οργάνωση και εκμετάλλευση δορυφορικών επικοινωνιών από τη δήλωση μέχρι τη χορήγηση συχνοτήτων και αδειών. Ελλείπουν όμως οι διατάξεις που θα ρύθμιζαν με λεπτομέρειες καθεμία από τις διαδικασίες αυτές. Δεν προκύπτουν ιδίως από τον νόμο της 21ης Μαρτίου 1997 ο τρόπος χορηγήσεως των εκάστοτε αδειών, συχνοτήτων ή αδειών εκμεταλλεύσεως ούτε τα έξοδα και τέλη που επιβαρύνουν τον αιτούντα.

30. Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου όμως, για να επιτύχει τον σκοπό της οδηγίας, δηλαδή την εναρμόνιση και απελευθέρωση της αγοράς δορυφορικών υπηρεσιών και εξοπλισμού, ήταν υποχρεωμένο να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να παράσχει σε όλες τις επιχειρήσεις το δικαίωμα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Το Λουξεμβούργο θα έπρεπε επομένως να κοινοποιήσει και τα κριτήρια βάσει των οποίων χορηγούνται οι άδειες, όπως επίσης και τους όρους, οι οποίοι συνδέονται με τις άδειες αυτές, καθώς και τις διαδικασίες δηλώσεως για τη λειτουργία επίγειων σταθμών μεταδόσεως.

31. Το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου αντικρούει περαιτέρω την αιτίαση της παραβάσεως, αναφερόμενο στον νόμο της 10ης Απριλίου 1997. Με τον νόμο αυτό υιοθετήθηκαν οι συμφωνίες της διεθνούς οργανώσεως δορυφορικών τηλεπικοινωνιών (Intelsat). Όσον αφορά τη συμφωνία Eutelsat, δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η νομοθετική διαδικασία.

32. Αφενός, πρέπει εν προκειμένω να επισημανθεί ότι ο νόμος αυτός δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή, αφετέρου, με τον ισχυρισμό σχετικά με την ύπαρξη νομοσχεδίου για τη μεταφορά της συμφωνίας Eutelsat στο εσωτερικό δίκαιο δεν είναι δυνατόν να αντικρουστεί η αιτίαση περί μη μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.

33. Όσον αφορά τους τερματικούς εξοπλισμούς τηλεπικοινωνιών και τους επίγειους δορυφορικούς σταθμούς, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου επικαλείται το διάταγμα του Μεγάλου Δούκα της 23ης Απριλίου 1997.

34. Η Επιτροπή υποστηρίζει κατ' αρχάς ότι το έγγραφο αυτό ουδέποτε χρησιμοποιήθηκε επισήμως.

35. Το διάταγμα εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 28, παράγραφος 2, του νόμου της 21ης Μαρτίου 1997. Αφορά τον καθορισμό των όρων για τη χορήγηση αδειών χρήσεως των τερματικών εξοπλισμών τηλεπικοινωνιών και των επίγειων δορυφορικών σταθμών, στο μέτρο που πρέπει να συνδεθούν με τηλεπικοινωνιακό δίκτυο με δυνατότητα προσβάσεως του κοινού.

36. Αυτό όμως δεν απαλλάσσει τις επιχειρήσεις παροχής δορυφορικών υπηρεσιών από την ανάγκη λήψεως αδείας για την οργάνωση και εκμετάλλευση των δορυφορικών υπηρεσιών.

37. Η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου δεν μπορούσε όμως να ισχυριστεί ότι και ως προς αυτό το ζήτημα εκδόθηκαν περαιτέρω εκτελεστικές διατάξεις και ρυθμίσεις και κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

38. Από τα προηγηθέντα συνεπώς προκύπτει ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, παραλείποντας να εκδώσει όλες τις απαραίτητες για τη μεταφορά της οδηγίας 94/46 στο εσωτερικό δίκαιο νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις και να τις κοινοποιήσει στην Επιτροπή, ιδίως δε παραλείποντας να εκδώσει και να κοινοποιήσει στην Επιτροπή διατάξεις ως προς τη διαδικασία, από τη δήλωση μέχρι τη χορήγηση των αδειών και συχνοτήτων και τα σχετικά έξοδα και τέλη, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 94/46.

39. Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος κατα-

δικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέβαλε αντίστοιχο αίτημα-σχετικά με τα δικαστικά έξοδα, το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

## Δ — Πρόταση

40. Σύμφωνα με τις πιο πάνω σκέψεις, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να αναγνωρίσει ότι το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου, παραλείποντας να θεσπίσει τις απαραίτητες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθεί προς την οδηγία 94/46/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 1994, για τροποποίηση των οδηγιών 88/301/ΕΟΚ και 90/388/ΕΟΚ σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες, ιδίως παραλείποντας να θεσπίσει διατάξεις ως προς τη διαδικασία, από τη δήλωση μέχρι τη χορήγηση των αδειών και συχνοτήτων και τα σχετικά έξοδα και τέλη, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία αυτή·

2) να καταδικάσει το Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου στα δικαστικά έξοδα.